

Ematurga atomaria L.

Toen ik mijn eerste schreden op het pad der Lepidopterologie zette, zonder hulp of steun, en niets anders tot mijn beschikking had dan het boek van DR. KEER, kon ik maar niet met zekerheid achter den naam komen van dat kleine donkere spannertje, dat zoo talrijk op onze heidevelden vliegt. Ik had wel eenig vermoeden, dat het *Ematurga atomaria* L. was, maar pas eenige jaren later, toen ik het prachtige werkje van SOUTH leerde kennen, bleek dit inderdaad de naam van mijn spannertje te zijn. In mijn onwetendheid beschouwde ik de figuur van DR. KEER, die immers zoo sterk afwijkt van den vlinder, welken wij hier vangen, als een geheel onjuiste. Eerst veel later, toen ik wat meer studie maakte van buitenlandsche literatuur, bleek mij, dat ik KEER's boek ditmaal toch verkeerd beschuldigd had, en dat de bewuste figuur (pl. 78, fig. 2) integendeel een zeer goede is.

Wat toch is het geval? *Atomaria* bewoont bijna het geheele palaearctische gedeelte van Europa en Azië en het is zeer begrijpelijk, dat een soort, die zulk een uitgestrekt gebied bewoont, zich in verschillende sub-species gesplitst heeft. Hiervan komen er vier in Europa voor, en wel van Noord naar Zuid:

1. subsp. *zetterstedtaria* HEIJDM., 1930, in Noord-Scandinavië, Finland, Estland, Noord-Rusland.

2. subsp. *minuta* HEIJDM., 1925 (= *arenaria* CANDÈZE, 1926), in Zuid-Noorwegen, Z.W.-Zweden, Denemarken, N. W. Duitschland, Nederland, Noord-België, Groot Brittanje en Ierland.

3. subsp. *atomaria* L., 1761, in Midden en Z. O.-Zweden, het overige deel van Duitschland, Zuid-België, Frankrijk tot de Loire, Zwitserland en de Donau-landen.

4. subsp. *transalpinaria* FRINGS, 1909, in Zuid-Frankrijk en geheel Zuid-Europa.

Voor ons zijn van belang: *minuta* en *atomaria*. De typische vorm nu, beschreven door LINNAEUS, is die, welke afgebeeld is in *Onze Vlinders* en die nergens in ons land (met één uitzondering, waarover zoo dadelijk) voorkomt. De grondkleur van het ♂ is geelachtig bruin, van

het ♀ (dat bij deze soort overigens van weinig belang is voor het bepalen der sub-species) geelachtig wit. In ons land vliegt overal subsp. *minuta*, die kleiner is, bij het ♂ met witte tot geelachtig witte grondkleur der voorvleugels (achtervleugels dikwijls geler), terwijl het ♀ sneeuw wit is. Ook CANDÈZE was het groote verschil tusschen beide vormen opgevallen en, onbekend met HEIJDEMANN's publicatie, noemde hij den vorm der Belgische Kempen *arenaria*. Bij typen-vergelijking bleek zijn naam echter slechts een synoniem te zijn. DR. HEIJDEMANN, die in een van zijn prachtige monographietjes de soort uitvoerig behandelt (Int. Ent. Zeitschr., Guben, XXIV, 1930), geeft als grens in Duitschland tusschen *atomaria* en *minuta* aan: Lübeck-Brunswijk-Hannover-Osnabrück tot vlak ten N. van Aken. Op zijn bijgevoegde kaart valt ons geheele land in het *minuta*-gebied. En toch is dit niet juist! Want toen ik in 1930 eenige weken te Epen (L.) vertoefde, ving ik daar in het Onderste Bosch een ♂, dat me onmiddellijk opviel als iets heel bijzonders: het geelbruine ♂ van KEER, de typische *atomaria atomaria* L.! Helaas, niettegenstaande mijn herhaald speuren in dat prachtige hoekje van ons land, bleef het bij dat eene exemplaar; noch van den stamvorm, noch van *minuta* was iets te vinden. In 1931 verzamelde ik eerst eenige weken in Luxemburg en vond daar natuurlijk alleen de geelbruine exemplaren. Daaraan knoopte ik een bezoek vast van een paar weken aan Epen, maar de regen zette in, en van *atomaria* was weer geen spoor te ontdekken. In den afgelopen zomer zwaaide ik mijn net op andere plaatsen, zoodat ik het vraagstuk niet tot oplossing heb kunnen brengen. Behalve in het Onderste Bosch, is de vlinder ook zeker te vinden op den Elzeter Berg tegenover Epen, waar veel heide tusschen het struikgewas groeit. Nergens anders dan in dit krijtgebied zal in ons land de typische vorm te verwachten zijn. Al mijn inlandsche exemplaren (Aalsmeer, Gooi, Gelderland, Twente, Drente, Roermond, Stein) zijn onloochenbare *minuta*'s. Ook de exemplaren, die Majoor RIJK voor mij bij Lanaeken (even over de grens, bij Maastricht) verzamelde, behooren alle tot deze kleine subsp. We hebben in ons land dus de beide volgende geografische vormen:

1. *E. atomaria* subsp. *atomaria* L.: Epen (tot Vaals?).
2. *E. atomaria* subsp. *minuta* HEIJDM.; het geheele overige gedeelte van ons land.

Hiermede is het vraagstuk niet opgelost. Daarom een dringend verzoek aan alle entomologen, die dit gebied bezoeken: tracht de soort te vangen en de grens van het (zeer kleine) *atomaria*-gebied vast te stellen. En allen lepidopterologen, die hun belangstelling verder uitstrekken dan tot het vangen van zeldzaamheden en faunae-novae-species, zij dit gewone vlindertje ten zeerste aanbevolen: ♂ zoowel als ♀ zijn zeer variabel, en bij het bezichtigen van een flinke serie zal men verbaasd staan over den buitengewonen vormenrijkdom van *Ematurga atomaria* L. subsp. *minuta* HEIJDM. Maar over die „individueele” afwijkingen misschien een andermaal.

Amsterdam, Januari 1933.

B. J. LEMPKE.

Rupsen op Halophile planten.

Naar aanleiding van mijne mededeelingen over eene *Gelechia*, op *Salicornia* voorkomende, in het verslag van de vier-en-tachtigste Zomervergadering der Nederlandsche Entomologische Vereeniging te Breda 29 Juni 1929 (Tijdschrift v. Entom. LXXII) pp. LXXVI–LXXVIII, werd door den heer BENTINCK eene nadere mededeeling gedaan op de drie-en-zestigste Wintervergadering der Ned. Ent. Ver. te Wageningen 16 Febr., 1930 (Tijdschr. v. Ent. LXXIII) pp. XX–XXI. Het bleek, dat het resultaat was één exemplaar van *Gelechia salicorniae* HERING. Voor zooverre mij bekend, zijn geen nadere onderzoekingen door de Microlepidopterologen gedaan over de op zeeplanten voorkomende vlindertjes.

Des te meer viel het mij op, iets naders te lezen in het „Orgaan der Club van Nederlandsche Vogelkundigen” over rupsen op zeepostelein.

In Jaarg. V, No. 3, Jan. 1933, pp. 105–109, Pl. 5, komt nl. een stuk voor van den heer F. P. J. KOOYMANS, getiteld „Een tweetal merkwaardige vogelphotographische resultaten”. Het eerste resultaat betreft het fotografeeren uit de hand van *Charadrius morinellus* L., de Morinelpluvier. De dieren